

Mahfuz ZARİÇ

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

ANTİÖYKÜ YAHUT¹ ANTİMAKALE

Dante'nin İlahi Komedi'sini kasaba halk kütüphanesinden alalı altı gün olmuştu. İşi son ana bırakma huyunu bütün düşünen tembeller gibi bir türlü terk edemiyordu. Âdeti olduğu üzere kitabın önce basım yılına baktı: 1948. Ve yine otomatiğe bağladığı şekliyle kitabın kendinden kaç yaş büyük olduğunu hesapladı. Odasına ilk gelen küçük kızına iki kızının da artık duymaktan sıkılmadığı sorusunu sordu. Bil bakalım bu kitap benden kaç yaş büyük? İııı... on beş! Yine bilemedin a güzel Akile”m. Kitabın kapağında bir resim olmayışı ve iç kapakta eserin kısaltılmış olduğuna dair notla ilgili bir süre kafa yordu. Altmış yılın yapraklara sinmiş kokusunu soludu. Onu en çok ipe ciltlenmiş kitabın sayfalarının hâlâ forma halinde oluşu etkiledi. Kalemliğindeki meyve bıçağıyla sayfaları usulünce ayırırken gözünde beliren altmışlık hayali hemen siliverdi ve ekledi: Kahrol Freud, yaşa Jung! Okumaya başlamadan önce kitabın arka kapağında fiyat aradı; sondan başa doğru yaprakları çevirdi.

Okumak, okurken yazmak için mutlak bir sessizliğe ihtiyacı vardı. Bütün gün iki küçük kızının seyrettiği çizgi filmlerin gürültüsü, çocukların bağrıışmaları, etrafında hiçbir şey olmuyormuş gibi düşünen, bazen okuyan, bazen kendi kendine gülümseyen kendisine, eşinden gelen kelimelerini duymadığı halde temâsını çok iyi kavradığı azarları ve serzenişleri içine aylardır tohumdan ziyade iki başlı bir kurt gibi düşen öyküsünü kâğıda dökmesine engel oluyordu. Hayatının kararını vermek üzereydi. Ya romancı Orhan gibi avradı boşamalı ya da magazin gazetelerinin ikinci sayfalarına iyi bir haber malzemesi olmalı, diye düşündü. Boşanma işlemlerinin uzayacağı, çıkacak dedikodular...

Kendisine yirmi çocuktan fazla iş çıkardığı karısının canına minnet boşanmaya -hatta onu boşamaya- dünden razı olması... Pasaklıydı, kendince az kazandığı için cimriydi, eşine göre kadın ruhundan anlamıyordu, gönül okşamasını hiç bilmiyordu.² Eşi, romancı Pınar K.nin son müridelerinden olmasına karşın, kahramanımız Perihan M.nin üslubuna hayrandı ve eşinin de onu okumasını istiyordu. Kocasının yönlendirmesini anlayan eşi, inadına Ayşe K. okumaya başlamıştı. Elif Ş. ise ecnebi memleketlerinden gelmeye hiç de niyetli gibi görünmüyordu ki kahramanlarımıza orta yolu buldursun. Kahramanımız aklıdan geçen ikinci yolu seçti.³ Okuduğu kitap onu uyku ile hayal âleminin karışımı bir âleme çekerken derinlerde usulca mutfağa gitti, geldi. Eşinin ona şehrin en şöhretli zücaciyecisinden bin bir naz ve işve ile aldirdığı takımından zarf açacağı yaptığı meyve bıçağını gazetenin ikinci sayfasının haber metnini baskıya hazır hale getirmek üzere kalemliğinden aldı.⁴

Alışlageldiği üzere yazamamaktan kaynaklanan çıldırma hâlini yaşayanlar son eylemlerini kendilerine yöneltirler. O da öyle yaptı ve Sultan A.yı düşünerek yarım saat sürecek bir geçiş anı hazırlamaya koyuldu. Ensesine, bedenindeki beş altı litre kanın yavaş yavaş akacağı bir çizik attı. Ne ışığa doğru yol alıyordu ne beyaz giysililer vardı. Anlamıştı yaşadığı gibi göçüyordu. Etrafını tanıdık simalar almıştı. Hayır. O, bu meclis'e dâhil oluyordu. Hayâl-hakikât âlemlerinin sınırlarında yaptığı bu gezintiye “rüya” diyecekseniz o halde

¹ Merhum Namık K., Ahmet M. E. ve Nostalji anısına.

² Günümüzde pek makbul olmayan eserden-yazara yaklaşımla bu satırların yazarı hakkında. İthamlarda bulunulup, gaflete düşülerek anlatıcı yahut yazar incitilmeye!

³ Okur kancası niyetine. ‘Ya tutarsa!’ yahut ‘Rasgele!’.

⁴ Üst kurmaca adına yahut çerçeve öykü niyetine.

anlatıcı bu rüyanın bilimsel tabiriyle “iç spikeri” olacaktır. Ya da meraklılarının söylediği gibi iç beni, gerçek beni, yeme beni, Turgut’un Özben’i gibi bir şey. Kahramanımız, sessizlik içindeki bu son anlarını “okurken yazmak”la değerlendirmekte kararlıydı. Platon’un⁵ sakalsız hocası, büyük düşünür Saklyous’un dediği gibi okumak için iç ben’inizi durduğu yerde tutabilirsiniz; lakin yazmak için onu mutlaka dışarı çıkarmalı ve karşınıza almalısınız. Kahramanımız avdet ettiği yeni dünyada okumakta olduğu son eserin de tesiriyle peygamberliğe soyunduklarını düşündüğü şairlerin kalplerinden, kendi çaplarında yaratıcılığa soyunduklarından romancıları dillerinden, iki türün arasında kaldıklarından öykücülerini de kulaklarından kancalarla asılı olacaklarını sanmıştı.

Kahramanımız çalışma odası yerine evinin misafir odasını kullanıyordu ve bu yüzden çocuklar da “girilmez” olması gereken bu odaya sık sık uğruyor; derken kahramanımız eşinden birkaç günde bir temiz ve orijinal azarlar işitiyordu. Sürekli teftişe hazır bir oda da neydi? Bunda da mı On İki Eylül’ün etkisi aranmalıydı? Kadınlar askerlik yapmazdı ki! Hem evlerine ancak bayramlarda misafirleri gelirdi. Dokuz yıldır yılda bir iki kez kitapların boylarını dikkate alarak kitaplık çizimleri yapardı. Ama bir türlü bütçesini denkleştirip çizimlerini hayata geçirememişti. Eşinin ondan habersiz biriktirdiği paralarla iki yıl önce aldırıldığı çocuk ranzalarının üst katına -Akile uykusunda dengesini kaybedip düşer hilesi ve bahanesiyle dört sıra hâlinde kitaplarının bir kısmını dizebilmişti. Kahramanımız kitapları konularına, türlerine ve yazarlarına göre dizmişti. Bir süre sonra ise eşinin kitapları ciltlerine, boylarına ve renklerine göre sil baştan düzenlediğini görünce küplere binmişti. Öfkesi saman alevi gibi söndüğünde de bu tasnifin çok daha isabetli olduğunu Kaos Teorisinin bir ispatı derecesinde görüvermişti. Şu anda içinde bulunduğu misafir odasındaki büyükçe masasının üzerinde sadece kalemligi, bir yüzü kullanılmış fotokopi kâğıtlarından ibaret olan boş sayfaları ve yarın kütüphaneye teslim etmesi gereken kitabı vardı. İlahi Komedyanın yirminci sayfasında gözü ikinci kez duvar saatine ilişti. Ensesindeki soğuma hissi bedenine yayılıyordu. Son iki sayfayı okuması tam çeyrek saatini almıştı. İyice ağırlaştığını düşündü. Az önce boş duran masada birçok kapalı kitap belirmiş, derli toplu duran kâğıtları da karalanmış, masaya dağılmıştı. Derken...

Aldı son nefesini.⁶ Ona da ancak böylesi yakışırdı. Hep alıp hiç vermemeyi destur edinmişti, en çok ahmakıslatan yağmurlarında incecik gömleğiyle gezinmeyi ve yürüyen merdivenlerde yürümeyi severdi. Çünkü bu yürüyüşlerde zaman hükmedebildiğini, zamandan zamanı çalabildiğini ya da fazladan yaşadığını farz ederdi. Otobüslerde kitap okur gibi görünenlerden nefret eder ve ölümlerden en çok suda boğulanından korkardı.

Kahramanımızın bu andan itibaren yaşadıklarına geçmeden evvel birkaç hususta hayati açıklamalarda bulunmak istiyoruz. Bu kurgudaki tüm özel adlar metnin inandırıcılığını artırmak için kullanılmıştır. Öykümüzün sonuna bir uydurukça kaynakça koymayı da planlamıştık lakin bu kadarının da fazla olabileceğini düşünerek bu karardan vazgeçtik. Şiir türünün tanım tanımamasına inat öykü türünün de sınır tanımaması işimizi doğrusu epey kolaylaştırdı. Metindeki üslûba etkileri, düzeltme ve katkılarından dolayı özellikle aşağıda okuyacağımız müşâhedâttan öğreneceğimiz kadarıyla başından beri bir zeytin dalına tutunmuş olan din-i akademinin ilk münkiri Oğuz A.ya, hırsız taifesinden kargagillerle maymungillerin kadim dostu Uzun İhsan O. A.ya, Hace-i evvel’ül ahir’ül forever’a ve derin

⁵ Çok katmanlılık adına.

⁶ Okuma özürülü olduğum için son nefesini almak imajının bana ait olduğunu iddia etme hakkına sahibim. Tıpkı Abdurrahim K.nın -her ne kadar benden önce yazmışsa da- sağıclar için sağıclar ibaresini keşfedip kullanmış olduğunu gördüğümde kelimeyi benden çaldığına hükmettiğim gibi.

ilminden tevazu ile istifademize imkân sağlayan milliyetsiz ve hakeza cinsiyetsiz olmasına rağmen babamız Âdem gibi erkek farz edilen allame-i arz vü kâşif'ül âlî Dear Sir Mr. Google'a teşekkürü bir borç bilirim. Son söz olarak öykümüzdeki olaylar arasındaki kopuklukları gidermek için önce bahsi geçecek olan kırk eserin -saymanız bilhassa tavsiye olunur- okunmuş olması gerekmektedir. Dipnotların okuma hızınızı kesmesi durumunda da onları sonraki okuyuşlara bırakmanızı âcizane tavsiye ederiz. Öyküdeki dil deformasyonları ise Prag'a kaçmak zorunda kalan 1916 kuşağı Stilizleri anısına ve geyik muhabbetinin dayanılmaz hafifliği aşkına yapılmıştır. Yine bu giriş ile öykünün kullanılan bakış açıları ve üslup nedeniyle kahramanımız tarafından yazılmış olduğu düşünülebilir ki bize göre sakıncası yoktur.

Ne demişti Sadi? Hayat iki nefesten mi ibaretti? Darlık ve genişlik. Almak ve vermek. Bir ve sıfır. Zıt fakat birbirini tamamlayan, birbirini çeken kutuplar.⁷ Ne oldu? Neredeyim, diye düşündü ilkin ve ona en zor gelen şeyin aldığı son nefesi veremeyişi olduğunu acıyla, ürpertiyle hissetti. Aldığı o son nefes yüzünden hep böyle tetikte mi kalacaktı? Şaşkınlık anından sonra içlerine karıştığı meclisteki simaları hemen tanıdı. Zamansızlığın aldığı nefesi vermemesi gibi katlanılmaz bir şey olması gerektiğine hükmetti. Mekânsızlığı ise işte gözleriyle görüyordu.⁸ İnsanların oturdukları ya da bastıkları yerler ancak var idi. Yıllardır alıştığı tasnifin iki aslî unsuru gitmiş miydi? Olsun kendi istemişti. İç spikeri kırk kişidirler, dedi. Hem bir arada hem ayrı gruplar halindeydiler. Hoş geldin, diye karşıladı onu Metin Tacirî Bey. Kahramanımız bu kadar insan içinde bir tek onu tanıyamamıştı. "Rüya ve mânâ âlemimin bade sunacak pîr'i bu mu acaba?" diye düşündü. İlk görüşte pek hoşlanmadığı bu beye biraz dikkatle bakınca onu, içindeki âlâsına yahut sirkâtine benzetir gibi oldu.

Metin Tacirî Bey'in Sergüzeşti.

Asıl adını orada bilen yoktu. Orada dediğimize göre kahramanımız tebdil-i mekânının ve tayy-i zamanının farkında demektir. Metin Tacirî Bey'in işi ve mahâreti üdebâ ve meşâhirden zevâtın kayıp eserlerini bulup gün yüzüne çıkarmak idi. Bunu ilim aşkıyla yapmaya başlamıştı. Lâkin bir süre sonra kapitalizmin evrensel ilkeleri onu da hizaya getirmişti. Bir süre de 1951 tarih ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde yetmişini doldurmuş olan eserlerden ekmeğini çıkarmışsa da bunu yaratıcı bulmadığından terk etmişti. Kahramanımızın sonunu duyamadığı sözlerinde şöyle diyordu: Büyük düşünür Saklyous'un dediği gibi okumak sevişmekse, yazmak yaşamaktır.

Dünyanın çarkını çeviren dişlilerin rant, milin ise metâ olduğunu ilmelyakîn görmüştü. Bu yeni gelenle Metin Tacirî Bey yeni bir müşteri bulmuş oluyordu. Eliyle kahramanımızın zaten tanıdığı Ahmet H. T.yi göstererek, şu gördüğün var ya; vaktiyle kendi mesleği için "müşterisi olmayan meta tüccarlığı" demişti. İşimin zorluğunu ne güzel gösteriyor, dedi. Ama bir gün gördüğü rüyanın renkliliğini yazmıştı da gözden kaçırmıştı herkes onu. Nev-nûnîler de tutturmuş daha çok kadınların renkli rüyalar gördüğünü arkasından ve ona duyuracak şekilde fısıldamışlardı. Oysa Oğuz A.nın erkek kahramanlarına gördürdüğü rüyaların tamamı siyah-beyazdı. Küçük koltuğunda oturan ve bir ermişeyi andıran küçük süzgülü bayanı göstererek "Ona ait elimde üç defter var. Peyami defterleri bilir ya. Bende olduğunu öğrense ne yapar eder o defterleri mutlaka satın alır. Ama sevdim seni, yüzün iyi bir insaninkine benziyor ya da içinin güzelliği dışına vurmuş. Aramızda üçün beşin de lafı olacak değil ya. Şerefsizim yahut

⁷ Bilgisayarlardaki 011010'lık bitlerle ontoloji ve felsefenin meta-teknolojik ilişkisini merak edecekler için.

⁸ Fantastiğin serüvenini devam ettirmek uğruna.

sizi şerefim üzerine te'min ederim, Ali Emiri'den bile meşhur olursun. Gerçi vaktiyle üç yüz altına satmaya niyetlendiğim meşhur kitabı tutup otuz altına elimden almıştı. Şimdi de tutturmuşlar aynı muharririn Kitâb-u Cevahir-ü'n Nahv'ini bulana bin altın vereceklerini gazete ilanlarıyla duyuruyorlarmış. Kardeşim altın var, altın var... Çeyreği var, cumhuriyeti var, reşadisi var. Di mi yani? Tabi ben de mecburen kitabı hâlâ "saklı" tutuyorum. Ha bir de unutmadan Halide N. Z.'nin de kaybettiği ve hatıratında onları bulma pahasına ömrümün yarısını vermeye razıyım dediği el yazısı günlükleri de bende. Ama anlarsın ya kapitalist düzen arz-talep, üretim-tüketim dengeleri yüzünden her şeyi zamanlı zamansız piyasaya süremiyoruz. Bu konudaki görüşlerimi de olgunlaştırdıktan sonra Edebi Ekonomi Modeli adıyla bir iktisatçıya sattıydım. Nice konferanslar düzenledi Rusya'da, Amerika'da, Avrupa'da bir duysan... Ne diyordum, sevdim seni. Dürüstlüğünü masumiyetini. Ne bileyim? Burada benim yüzüm eskidi. Bazen itibar görmüyorum. Pazarlamacım olur musun? Başka nelerin var dersin, "Konak" isminde bir roman var ki elimde Erzurum'dan bir hoca bu herifi çalıştırmış. Ne demekse bu çalışmak. Roman bildiğimiz meşhur Samipaşazade'nin. Tamamlanmamış. Fakat merak etme. Üslûp ve dağarcık taklidi benim aslî mesleğim. Alıcılarımın alayını toplasan bir cümlem bile ayırt edemezler. Yüzyılların değil on yılların bile dil inceliklerine vâkıfım.

Metin Tacirî Bey, o sıralar "Türkiye'nin Ruhu" adında tamamlanmamış bir eser pazarlıyordu. Fakat bu kez bambaşka bir yol deniyordu. Nasıl olmuşsa müellif Oğuz A.yı ikna etmiş eseri bizzat ona, neredeyse tamamlamıştı. Böylece taklitle eseri tamamlanmaktan da kurtulmuştu. Metin Tacirî Bey bizimkinden yüz bulmayınca sol yumruğunu sıkışmış keçisakalı yuvarlak gözlüklü birini bulurum; bunu satarım, diye düşünerek oradan ayrıldı. O da olmazsa kırk ciltlik M. Cezerî'nin kayıp divanını ağırlığına altınla almaya ahdetmiş Alman şarkiyatçıya satacağı. Olmadı, Fuzûlî'nin Arapça divanı bitti bitecekti. Hiçbir emek karşılıksız kalmamalıydı, bulurdu bir iştahlısını.

Bahs-i Nev-nûnîler:

Nuran, Noralya, Neriman, Nüzhet, Nora ve diğerleri.

Metin Tacirî Beyin Nev-nûnîler dediği kadınların ortasında küçük koltuğunda kurulmuş Matmazel N. bulunmaktaydı. Kahramanımız da herkes gibi masum duygularla ona ânında hayran oldu. Etrafındaki diğer kadınlar ise kalın yer minderlerinde oturmaktaydı. Edebi dedikodular yapmaktaydılar. Ağır ağır alkış tutarak ve yavaşça oturdukları yerden sağa sola salınarak hep bir ağızdan şu şarkıyı söylüyorlardı.

Ellerimizde ne cimbiz var ne de bir ayna / ve bilin ki umurlarımızda dünya.

Sağ taraflarında az ötede duran iri yarı, sakallı A. Mithat E.nin aslında Hüseyin R.yi hemşehrisi olduğundan şöhret ettiğini, ona duyuracak şekilde, tartışmaya başladılar. Diyâr-ı müşâhedât'tan Agavni de -ona burada Ni diyorlardı; bunun sebebinin birazdan öğreneceğiz-⁹ Ahmet M. E.den sakınıyordu. Agavni, "Neredeyse sırf canı istedi diye beni "kolaycı kusurlu kurgu kurbanı" yapacaktı." diyordu. Ahmet M. E.:

—Aaa sen boğulmamış mıydın?

Agavni:

—Yaşından başından utanmaz adam!

Ortamı yumuşatmak için Diyâr-ı aşk-ı memnu'dan serpilmiş, kocaman bir kız olmuş olan Nihal sözü aldı ve konuyu değiştirdi. Ya Şu Ahmet H. T.ye ne demeli. Fransa'da lokantada ısırma hevesiyle -kendi tabiridir- keşiştiği İngiliz kız yetmiyormuş gibi yaşadığını Abdullah Efendiye bir de rüyasında gördürtür.

⁹ Merak unsuru niyetine.

Edebiyata dair bitmek tükenmek bilmeyen mefkûrelerini bir sanat dergisinde yayımladıktan sonra Nev-nûnîler diye anılmaya başlanmışlardı. Bilinen ilk hararetili tartışmaları Şeyh Galip üzerineymiş. Yine başa dönmüşlerdi. Diyâr-ı huzur'dan Nuran dedi. Aşk eril mi ki bu adam eserinde Aşk'ı erkek kahraman yapmış. Biz yeni bir aşk destanı yazmalıyız. Kovalayan kadın kaçan, naz eden erkek olmalıdır. Ortalarında yuvarlak bir sehpanın üzerinde orta büyüklükte yeşil yapraklı çok dallı ve her dalının sonunda altı pembe yapraklı birkaç çiçeğin açtığı bir saksı vardı. Çiçeğin zeytunî yaprakları, yaprakların üstündeki damlacıkların titrek canlılığı, sedef kakmalı ceviz sehpayı kaplamış ve yere doğru sarkmış dolgun dalları görenlerin hemen dikkatini çekiyordu.¹⁰ Kurucu üye ve kurulun manifestosunu kaleme aldığı için içlerinde yegâne koltuk sahibi olan Diyâr- matmazel noralya'nın koltuğu'ndan Noralya bu masum çiçeği korumak adına bulduğu yolu şöyle açıkladı: "Aaa bu ne güzel çiçek böyle! Adı ne bunun?" diye soranlara, maşallah çiçeği, diyorum böylece çiçekçağızı¹¹ kem nazarlardan korumuş oluyorum. Hakikatte çiçeklerin, ağaçların ve özellikle Sait F. A.yı kızdıracak derecede balıkların adlarını neredeyse hiç bilmiyorum. Bu yüzden günün birinde büyük bir yazar olabileceğimden hep endişe etmişimdir." Bu söz üzerine kahramanımız da nedense İstanbul'u hiç görmediği hatırladı.

Aralarına sadece isminin ilk harfi "N" ile başlayan bayanları alıyorlardı. Sonraları sayılarını artırmak için bir hile-i lisaniyye icat etmişlerdi. İlk olarak Diyâr-ı müşâhedât'tan Agavni için bu çareye başvurmuşlardı. İsmi'nin son hecesi "Ni"yi ona ad yapmışlardı. Aynı diyardan Siranuş da bu maddeden yaralanarak meclislerine girmek istediğini bildirmişse de içlerinde kurdukları sarışın-esmer dengesinin telafisi güç şekilde bozulacak olması endişesinden Siranuş'u beklemeye almışlardı. İleride sayılarının artışıyla tek heceli isimlerin kargaşaya sebebiyet vermemesi için de Canan'dan bozma "nan-Ca" örneğini bir kenara not almışlardı.

En güzel buluşu getirene bir derece veriyorlar böylece aralarında bir hiyerarşi sağlıyorlardı. Diyâr-ı fatih harbiye'den Neriman boşlukta erkeklerden ötesine¹² bakıp, "Hilkât-ı evvelde sizin hemcinsiniz çamurdan yaratılmıştır. Bizimki ise insandan. O halde yaşasın ilahî kaynaklı pozitif ayrımcılık." dedi. Bu mükemmel bir buluştu. Bu söylem başörtüsü sorununda erkekegemenlerin oyununa gelip ne olursa olsun kadından yana olma prensibini ihlâlden beri devam eden evrensel feminist çöküşe bile bir son verebilirdi. Noralya'nın sol yanındaki minderde Neriman'a yer açtılar.

Diyâr-ı dokuzuncu hariciye koğuşu'dan Nüzhet sözü aldı. Hiçbir eli kanlının yazdıkları kütüphaneler dolusu kitaplarına rağmen fark ermediği şekilde Diyâr-ı dokuzuncu hariciye koğuşu'nda Diyârın alîl genciyle masumane her iki öpüşme sahnesinde de ben üstteydim, dedi. Boş mindere saniyenin onda biri süren bir bakışla göz attı. Öteden Peyami dumanlı başını kaldırdı. Bir erkek feminist olarak ben tercih ettim bunu, senin yaptığına bak, dedi. Nüzhet, elindeki kitabın iki yüz otuz ikinci sayfasını ona tutarak "Yok ya!" dedi. Bize her istediğini söyletebileceğini sanan şimdiki efendimizin, küstah muharririmizin diplomalıların yüzde doksan altsının Namık K.ile aynı yıl doğmuş olmasında rağmen ondan on dört yıl fazla yaşayan ve ona sakalıyla bıyığıyla bayağı bayağı benzeyen Emile Zola'yı kadın sanmaları gibi birkaç yıl öncesine kadar ismine bakıp kadın sandığı Berna M. senin romanlarının ideolojik yapısını çıkararak ağzının payını vermedi mi! Yok biz seçecekmişiz Batı-Doğu temsilcisi erkeklerden senin istediğin birini. Yok, yerimiz evimizmiş... Senin okumuş olmamızı

¹⁰ Fotoğraf realizmi hatırına.

¹¹ Kelimeyi çiçekçeği biçiminde kullanmak elbette ki daha imlevî olacaktır. Lâkin maksadımız kelimeye çocuksuluk katmak değil, kadınsılık yüklemektir.

¹² Ötekileştirmek maksadıyla.

da erkeği düşünerek, erkeğin kadında aradığı doyurucu güzel bir nitelik olarak istediğini, kadının erkeğe karşı bağımsız olabilmesinin ilk koşulu olan ekonomik özgürlüğünü elde etmesine de karşı çıkışını -biz biliyorduk ya- ne güzel söyledi Berna'cımız. Kızlar var mısınız bir erkek yazardan beklenmeyecek derecede dikkatten öte ve üstün "duyarlık"la yazan Berna M.ye plaket niyetine bir onurluk verelim?

Berna M. baygın gözleriyle kendini hayranlıkla seyreden ve ellerinden kitaplarını düşürmeyen Nev-nûnî'lere mahcup bir eda ile bakıp "Lafı mı olur kızlar!" dedi.

Peyami'nin yanındaki alif genç bir yılanın kuyruğunu ağzına tıkmış, yılanın kendisini yutmasını şehvetle seyrediyordu. Genç, Toplum Mühendisliği Fakültesinde staj dönemindeydi. Böylesi heyecanlı olmuyor, bir dahaki sefere iyisi mi canlı bir fareyi yılanın kuyruğuna iliştiirmek, dedi.¹³

Nev-nûnîler son zamanlarda acaba Ahmet H. T., arkasından mesut mistik ahmak diye mektuplarıyla tarihe not düştüğü toz arkadaşı Peyami S., o anda İspanya'daki iç savaşın sona ermesi için yerdeki Stalin'i durmadan tekmeleyen son tekmesiyle "Bu da George Orwell için!" derken milyonların ve bir felsefenin intikamını almaya çalışan Das Kapital müellifi Karl'ın bile sınıfçılığına akıl erdiremediği -sınıfsızlık savunucusu ve eşitlikçi olmaları gerekirken nedense hepsi kendilerini aristokrat gösteren- taifeden emsalleri gibi burjuvadan olan Yılmaz Kara. K., Halit Z. ve diğer pek çokları müsemma isimlerimizi neden aliterasyonlu ve asonanslı¹⁴ seçtiler diye kafa yoruyorlardı. Kızlar bu problemi bir an için, o sıra "Zen Fun Clup" ve hem lisan-ı Fransevî hem de lisan-ı İngilizî'nin sarfına uyan "Academy Feminine" adlı iki yer açan Felsefe-i Zenân'ın Zekiye ve Akile'sine sormayı düşündülerse de sonradan vazgeçtiler. Çünkü babaları hükmündeki o çapkın bakışlı Ahmet M. E. yaşından başından utanmayıp kendilerine alenen komplimanlarda bulunabiliyordu. Hem bu sıralar kafayı fena hâlde annelerinin adına takmışlardı. Babalarının annelerine intibah ettiği Fâzıla ismi de lisan-ı Arabî'ye göre şeklen olmasa bile mânâen eril sayılırdı. Ebcet hesabı geçerliliğini yitirmiş, milleti "k" ile "g"yi ayırma zahmetinden kurtarıken şapka muhabbetini ve karar merciine küçüğü gösterildiğinden yeni alfabede kendine yer bulamayan asil görünüşlü büyük kyu harfi ile iki noktalı ka seslerinin karmaşasını başlatacak yeni alfabe de henüz icat edilmemiş olduğundan kızlar moda uyararak lisan-ı Fransevî'yi esas alarak harflerin sıralamasına göre annelerinin isminin değerini alınca 62 sayısına ulaşmışlardı.¹⁵ Oysa Fazıla'nın orta yaşlarda olduğu kayıtlarda sabitti. Böyle münasebetsizlik olur muydu? Kızlar, evlilik felsefelerinin de içli/aptal/mutsuz/sarışın/evli ile realist/güçlü/özgür/esmer/evsiz kavramlarıyla felsefeden ziyade magazine malzeme yapılmasından bıkmışlardı. Yine de çalışmaları boşa gitmemiş Fransevî kelimesini iki kez tekrar edince öztürkçecilere aşk yerine kullanılmak üzere "sevi" kelimesini keşf edip armağan etmişlerdi. Yalnız kelime gramer usullerine göre (benim) sevim, (senin) sevin, (onun) sevisi... örneklerinde açıkça görüldüğü gibi bir türlü anlam kargaşasına sebebiyet vermeden çekimlenemiyordu. Oğuz'un Macarları da imdada gelmemişti.

¹³ Hakikiyyun mektebinin mübalağalı nam-natüralizm adına. Yeri gelmişken ya da fırsat bulmuşken bize göre mekteb-i hakikiyyun ömrünü ikmal etmemiştir. Nam-postmodernizm sun'i cereyan bunu yaymaktadır. Bu cereyanın tanımlanamamış olması da bizi desteklemektedir. Gerçi tanımlanamamasını din-i akademinin ihlali halinde mürtetliğe sebebiyet vermeyen on üçüncü maddesinin neden olduğunu söyleyenler de vardır. On üçüncü madde: 'Ancak ölmüşler tanımlanabilir ve çalışılabilir.' Kaynak: Diyâr-ı sessiz ev'den Özgür Düşünceli Doktor Selahattin Bey'in Dünyayı Kurtaran, Savaşlara ve Mülk Hırsına Son Veren ve Sayın Metin Tacirî Bey Tarafından Bin Bir Zahmetle Tamamlanan Tashihli Ansiklopedisi C. XXXV s. 109.

¹⁴ Sembolizme merak saranlar için başlangıç düzeyinde bir numune.

¹⁵ Dilcilerin de dikkatini çekmek için.

Aşkı da ilk ben tarif edeceğim, diye sözü aldı çok az konuşan Diyâr-ı salkım hanımın taneleri'nden Nora. Hiçbir benzetme yapmadan “Hani vardır ya, on altı yaşında hissedilen cinsten duygular.” demeden; “Bu hissini lisanı anlaşılmaktan beridir. Sükût edelim.” diyen Abdulhak H. T.yi yalancı çıkaracağım. Tanrı mevcudatı aşk ile ve aşk için yaratmadı mı? Babamız ile annemizin ilk mekânındaki eksiklik aşk değil miydi? Annemiz aşk için yasak meyveye uzanmadı mı? Dünya sahnesine kovulan anne ve babamızın kırk yıl sürecek arayışları aşk değil miydi? Aşka ve sırrına erenler onu Cennet'e taşımak üzere ödüllendirilmiyor mu?

Bunları söylerken ulaştığı buluşlara Nora'nın kendisi de şaşmıştı. Sözlerine devam etti. Kızlar ister misiniz bu A. H. T.lere bize kulak verirken söylediklerimizi anlamasınlar diye Aht-i evvel, Aht-i sani diyelim? Meraklarından belki çatlarlar. Aht-i sani'nin Avrupa'da parasızlıktan şikâyet edip bir yandan da “güya Diyâr-ı kiralık konak'tan genç kız, serkeş Seniha'ya göz kulak olmak için” cevelâna devam ederken hakkında bir kilisede bir ecnebi şillikle evlenmiş olduğu dedikodusunu Nev-nûnîler adına ben çıkarmadım mı? Böylece -her ne kadar kendisi böyle bir töreni inkâr etse de- yerli malı bir büyük yeteneği ecnebi bir kariya kaptırmak tehlikesini bertaraf eylememiş miydim?

Sözü alan Diyâr-ı huzur'un Nuran'ı Kırklar Cem'i mitini, masalını ya da inancını aslında kadim feministler çıkarmışlardı, dedi. Çünkü bu anlatının birçok varyantında kim oldukları tam olarak bilinmeyen kırklar meclisi tamamlandıklarında “Sırr-ı Hakikat Kapısı'ndan geçip Kırklar Cemi'ne girenler” cinsiyetten arınmış oluyorlardı. Oysa başlangıçta bütünü de erkek idi. Böylece erkek milletinden intikam almış oluyorlardı, dedi ve gözlerini Noralya'nın sağ yanındaki dolu minderden ayıramadı. Savını beğenen pek olmamıştı.

Nev-nûnîler'in sıradaki bahisleri Diyâr-ı sinekli bakkal'dan Kanarya adında birine dairdi. Onu üyeliğe değil de yönetim kuruluna almayı görüşüyorlardı. Geleneğin dışına çıkıp katılım teklifini kendileri ona götürmüştü. İsmi ilk hecesini atarak elde etikleri Narya ile isim sorununu da halletmişlerdi. Ne sarışın bir Çerkez güzeli olması ne de Agavni'nin üyeliğini bir süre daha askıda tutmalarına neden olacak olması önemli idi. Aynı zamanda harika bir ud çalgıcısı olan Kanarya, cinsî köleliğe başkaldırının sembolü olarak yedikleri hazır yemeklerden bıkmış olan kızlara Diyâr-ı kiralık konaktan Nuriye ve Neyyire adlı kız kardeşlerden haberler getirmişti. Acayip dedikodulara maliktiler bunlar. Nuriye ve Neyyire hemşireler duydukları dedikoduları yorumlayıp hayali romanlar türetebilecek kaabiliyetleri varmış. Ne yazık ki bu kız kardeşler birincil karakterler değillerdi. Yani Nev-nûnîler'in arasında kendilerine yer bulmaları kolay olmayacaktı. Bu kız kardeşlerin haberini getiren Kanarya, Nev-nûnîler'in en beğendikleri kendi icraatı hakkında da sözü almış. Görelim ne söylemiş.¹⁶

Kocası olacak okumuş aydın, Sultan yeğeni bir süre sonra ondan uzak kalmayı tercih eder olmuş. Beri yandan Padişahın halli ihtimali de uykularını kaçırır olmuş. Bu sebepten Kanaryacığı kırk inch¹⁷ LCD High Definition televizyonun karşısında bütün gününü geçirmeye mahkûm ediyormuş. Kanarya ilk başlarda bu duruma pek çok içerlemişmiş. Amma garibem

¹⁶ Halkçı'lardan da müşteri bulmak niyetine.

¹⁷ Bir inch takriben 2,54 cm. kabul edilmekte olup ekran birimi olarak kullanıldığında zamane cam-ı cem'inin enini veya boyunu göstermemektedir. Ekranın karşılıklı iki köşesinin arasındaki uzunluğu ifade etmekte olup 40 inch bildiğimiz 101 (cm) ekrana tekabül etmekte ve seyir için bir zevk-i şahane hizmeti sunmaktadır. Ayrıca İngiliz ve Alman muhipleri 1952 yılında resmen mağlup olalı etkisi en son 68 kuşağında görülen ve bu ne ayak deyimine de kaynaklık eden 'ayak' terim-i acibesi 12,30 cm.dir ve hasseten buzdolabını ayakla arşınlamak için kullanılmıştır. Günümüzde ise ortak babalarının en asili İngilizlerden bile daha megaloman olan Amerikalıların ortalama ayak ölçüsünün 14,20 cm. olması ile buzdolabı sektöründe bu ölçü birimi yerini litre'ye bırakmıştır. (Açıklamalar iç spikere aittir.)

n'apsın. Derken bir süre sonra içinde iki farklı kişilik buluvermiş. Birincisi her türden kadın programlarını seyrederken Müjde A. ile Pınar K.nin soldan işlemeli entel dantel cenahtan feminist cereyanlardan etkilenmiş. Diğer kişiliği ise erkek cinsinin zaaflarını doğa belgesellerinden de yararlanarak tespit ediyormuş. Çünkü hissen ve içtimaen insan türüne en yakın hayvan olan timsah cinsinin yavrularının cinsiyeti, yumurtasının ısısına göre belirleniyormuş. Kumda otuz üç derecenin üstünde ısınan yumurtaların tamamından dişi, ısı derecesi bundan iki derece kadar aşağı olanların tamamından ise erkek yavrular doğuyorlarmış. Kanarya, bu tespitten hareketle ortamı sıcak tutmakla herifi hep kendine yakın tutabileceğini; ortamı soğutmakla da onu kendinden uzaklaştırabileceğini gözlemlemiş; dizi filmler sayesinde de erkek cinsinin psikolojik zaaflarını, onları bir yüzük gibi parmağında oynatabilmenin inceliklerini öğrenmişmiş.

Kahramanımız bunları güzel güzel dinlerken:

Koltuğunda taşıdığı üç köşeli şapkasından tanıdığı Diyâr-ı sinekli bakkal'dan hatırladığı birisi sünnet elbisesi içinde kolunda bir başkasıyla hızla kızların arasından geçti gitti. Geçenin göğüslüğünde Latin harfleriyle "Peregrini'den Osman" yazıyordu. Kahramanımız aldığı son nefesi yüzünden dikkatinin hep zinde olması gerektiğini hatırlayınca geçip gitmiş olmalarına rağmen Peregrini'nin kolundaki diğer er kişiyi de tanıdı. Onun da sağ omzundan sol kalçasına inen altın sırmalı kırmızı yeşil yazılı isimliğinde "Yorgo'dan Ferruh" yazıyordu ve yazısı Arap harfleriyle idi. Başkaları bunu Yoriko diye de okuyabilirdi. Fakat ona eski harflerle "g" ile "k"yi birbirinden ayırmak hiç zor gelmiyordu. İkisi de can havliyle aradan geçen yetmiş seksen yıla rağmen, ama mehter makamında, görünmeyen bir sünnetçiden kaçıyorlardı. Saldığı korku hissedilen görünmez sünnetçi de bu ahengi bozmaya niyetli görünmüyordu. Nev-nûnîler hep birden vaktiyle onları sünnet ettirmeyi unutan az ileride duran Halide E. ile Peyami S.ye öfke ve biraz küçümseme ile baktılar. Sonra kendi aralarında bakışıp anlaşılmayan bir nedenden istihzâ-âmiz gülüştüler.

Daha ağır konuları konuşmak lazım diye giriş yaparak Diyâr- aşk-ı memnu'dan Nihâl sözü aldı, icraatını parmağıyla gösterdi. Arkadaşlarının şöhretlerini kullanıp kendilerini değiştiren bir dizi dizi senaristi ve film yapımcısının burunlarına taktığı zincirleri Diyâr-ı sinekli bakkal'dan Gözpatlatan Muzaffer'e çekirtiyordu. Söylediğine göre bunu da nitelikli okurların intikamını popüler kültürden almak için yapıyordu. Çünkü memlekette son ihtilali, alaylı şair Hilmi Y.nin ifşa ettiği yetmiş milyon içinde sayısı tam beş bin olan, doğumlar ve ölümlerle de sayıları mânâ-i ilkâtin nişânesi olarak hikmet-i ilahî ile değişmeyen, nitelikli okurlar yapmıştı. Noralya'nın somnambül Zehra'sı imajını kaptırdığı dizi oyuncusu Zeliha'nın gözleri parmaklamak; Fotika'nın resepsiyoner amcası da kör gözlerini film oyuncusu D. Kâr-hânesi resepsiyonerin kör taklidi yapan gözleriyle değiştirmek istiyordu. Onların ilerisinde tatlı su frengisi numunesi Diyâr-ı araba sevdası'nın kolalı, ütülü, pırıl pırıl alafranga elbiselerinin içindeki Mösyö Bihruz Bey'ini iki kişi kulaklarından tutup ayakları havada taşımaktaydı. Bu taşıyanlardan erkek olanı Aht-i evvel, kadın olanı ise hemşehrisi Perîveş Hanım idi. Perîveş, Bihruz Bey'den "*Ah parol¹⁸ tutmazlar ki!.. Türk kadınları ne kadar biyen edüke¹⁹ olsalar yine nâfile!.. Hiç olmazsa bir haber göndermeli değil mi?*" sözünün; Aht-i evvel de "*Ah! Türklerde adam gibi şair gelmemiş ki...*" sözünün daimi hesabını sormakta idi. Bihruz, neden aynı muameleyi Felatun Bey'e de reva görmüyorsunuz diye söyleniyordu. Kızlardan Perîveş Hanım, "*Kader bu! Hace-i evvel bir son dakika manevrasıyla onu akıllandırmayı akletti de ondan. A akıllım...*" dedi. Bunları dinleyen kahramanımız bir an daldı ve içlendi:

¹⁸ söz

¹⁹ iyi terbiye görmüş

—Ah, bencileyin musavver kitapsever zavallı; planlı, santimantal şair, mütercim; bir Don Quixote olan, varlık görse de ismiyle nâ-müsemma bir iyi, güzel gün göremeyen Bihruz’um seni bir tek ben mi anladım? Sendeki şiir okuma, yorumlama istidadı ve anlamını bilmediğin kelimelere karşılık uydurmadaki muvaffakiyetin yahut hüsn-ü tesadüfün bir de bende olsaydı... Ya, kabiliyet-i lisanın; mevcut ilm-i Fransevî’n ile ÜDS’den değil kırk beşi, elli beşi hatta altmış beşi alıp Doç.’luğun bile önündeki en büyük kabusâne engeli aşmam işten bile olmayacaktı. Ah! Benim de seninki gibi bir *bibliothèque de devanture*’m²⁰, bir *kabine dö travay’ım*²¹ olsaydı. Ama sen üzülme ve bil ki en büyük hayal ü emelim senin markalı bir “Muhtasar, Musavver, Mücellet ü Müzehhep Sergüzeşt-i Mösyö Bihruz Bey”ini yazmaktadır. Aah bir de Hace-i evvel’in kitaplarının, okurdan beklediği cevaplarını yazabileceği noktalı satırlar bulanan, muharrirle hasbıhale müsait baskılarını yapabilmektir.²²

Konuyu toparlamak Nuran’a düşmüştü. Dedi yahut aldı Nuran:

-Diyâr-ı bin bir gece masallarının akilesi Şehrâzad bizim pirimiz... Yok efendimiz! Yok, olmadı, Hân’ımız olsun. Çünkü “Hân” kelimesi on altıncı yüz yıla kadar kadın anlamında da kullanılıyordu. İki bin sene önce zaten her şeyi bize sembollerle göstermiş. Erkekegemen Şehriyâr’ı masallarla Şehrâzad adam etmedi mi? Ya, Şehrâzad’ın keşfindeki küçümsemeyi fark ettiniz mi? Derin tahlillere kapı aralayan Derrida’ya selam olsun!²³ Peki, bu sözün kudretine ne demeli “*Ya ben de öleceğim yahut henüz sağ iken bütün kızların hayatını kurtaracağım!*” Demek ki esaretten kurtuluşumuz ve akabinde hâkimiyetimiz ancak söze hükmetmekle olabilir. Ekonomik bağımsızlığı anlatış için seçtiği anafora... Yok! Metafora baksanıza. Yanına kız kardeşi Dinârzâd’ı alması,-kelimenin para birimi dinarla olan ilişkisi üzerine de ayrıca ve mutlaka düşünülmesi- Bill Gates’e “yedekleme” mantığını nasıl da ilham etti. Sen al bunu, banka sektörüne pazarla, sonra da ol dünyanın birinci zengini. Boşuna mı sandınız her yıl en büyük bağışları bize yapmasını? Neriman O kadar sevinmişti ki gözü bir an için Noralya’nın koltuğuna kaydı.²⁴ Kahramanımız bu kırk tanıdık sima arasında gezinmeye devam etti.

Üç Güzel Abla ve Hayranları bahsi.

²⁰ camekânlı kitaplığım

²¹ çalışma odam

²² Bu konu mühim olduğundan örneğe ihtiyaç duymaktadır.

(Roman/ anlatıcı/ yazar cümlesi) Felâtun Bey’i tanır mısınız?

(Okurun kendisi için bırakılmış boşluklara yazacağı en güzel cümlelerden biri) *Ayıbettin Hoca, hiç tanımaz olur muyuz!*

...Mahallesinin semtini haber vermek olamaz. Sentini anladınız ya? Bu kadarıyla yettiniz.

Alla sen, onu da söyle be Hoca...

...Onlar sargılarla filanlarla Mihriban Hanım’ı düşürtemeyip koruyabildilerse de, zavallı annesi, bu kızı doğurduktan sonra loğusa yatağındaiken şehit olarak öldü... Mevlâ rahmet eylesin! Böyle şeyler olağandır! Başka ne diyelim ya?

Aaa bak bu olmadı Hoca. Annesine Allah’tan rahmet dilemek başka, böyle ciddi bir toplumsal ve kadınsal sorunu olağan diye geçiştirmek başka...

...Nasıl; Mihriban Hanım’ın bu kadar serbestliğine şaşıyor musunuz?

Ne şaşması Hoca! Biz bilmez miyiz onun aldığı terbiyeyi

Şu Felâtun Bey ve Mustafa Merakî Efendi ve Mihriban Hanım’ın betimlemelerinden size usanç geldi ise affınızı dilemekle birlikte, durumları konusunda son olarak şunu dahi söylememe müsaade buyurmanızı rica ederim:

Rica ederiz Hoca, Sen rahat ol, kasma kendini.

²³ Yapı söküçülük adına.

²⁴ Kızların sırayla konuştuklarına fark eden duyarlı, nitelikli okurlara teşekkür etmek için.

A. Muhip'in Fahriye, Selim İ.nin İncilâ ve Ramazan D.nin Afife Ablaları.

Bu Üç Güzel Abla, sanat sanat içindir görüşünü benimsediklerinden kısmen siyasi davranan ve ilk iş olarak Oscar W. okumayı yasaklayan Nev-nûnîlerden uzak duruyorlardı. Nev-nûnîler ise aksine kendilerinin bu çıtı pıtı hanımcıkları cemiyetlerine ve cemiyetlerinin uzantılarına almadıklarını burunlarını havaya kaldırarak ve aslında kadını kastederek, sanatın ancak toplum için olabileceğine işaret ediyorlardı. Üç Güzel Ablanın hayranları gençler ise artık yaşları büyüdüğünden hissiyatlarını daha berrak tahlil ve tavsif edebiliyordu. İlerlemiş yaşlarına uygun birilerine ilgi duymanın daha münasip olacağına akıl etmişlerse de nostalji adına ve tadına yine aynı bakışlarla kadim nesir gibi süslü, orta ve sade olan bu En Güzel Ablaları'nı Freud'un inadına masumane süzüyorlardı.

Bu Üç Güzel Abla'ların ortasında feminizmden uzak olduğu düşünülen Halide N. Z. isminde incecik bir hanımcık oturuyordu. Halide N. Z. meşhur adaşının aksine kadın dili ve duyarlılığıyla yazıyordu. Güncele, siyasiye de pek itibar -Nev-nûnîlere göre ise akıl- etmek niyetinde değildi. Bu yüzden olacak onu pek kale alan olmuyordu. Halide'nin kızlara o anda söylediğine göre Abdulhamid-i S. de Nev-nûnîlerin musahabesinden bir süre sonra işkillenir olmuş; herkesin sevdiği Teşkilat-ı Mahsusa'cı Mehmet A. ile Said K.yi özel olarak bu işle görevlendirmişmiş. Daha sonra İttihatçılar neden Ekrâd ü Arnât'tan bu eşhası seçtiğini hall ile ona tabî ki sormuşlar.

Aht-i evvel'e dair.

Kahramanımız az ötedekilere sağ elinde sol gözüne tuttuğu tek camlı yuvarlak gözlüğü ile kızların Aht-i evvel dediği A. Hamit T.ye ve yanındakilere yanaştı. A. Hamit T.elindeki kitaptan okuyordu: *"İşte bu kitap bir merhumenin mezarıdır. Zâirinden Fatihâ niyâz ederim"* sözüne binaen yüzyıldan fazla bir zaman sonra Fatma'ya ilk Fatihâ'yı kahramanımız okudu. Elini yüzüne götürdü. Okuduğunu vücuduna üfledi.

Vaktiyle iftira yollu ve bize göre hiç itibar edilmemesi gereken bir rivayete göre kendisini uzun süre piyasada görmeyen kıskanç şair arkadaşları Hamit'i teselli için evine ziyarete giderler. Evde kapıyı etine dolgun mürebbiye kılıklı bir Fransız hatun açmışmış. Bir rivayete göre bu hatun Diyâr-ı felâton bey'le râkım efendi'den Polini, daha kuvvetli öteki rivayete göre ise Diyâr-ı mürebbiye'den Ancel, Anjel yahut Angel imiş. Hatun Fransız'ın üstü başı dağınıkmış. Telâş ile kapıya koşan Aht-i evvel -Hay Allah, kızlar iç spikerin de diline tesir etti- kendine imâ ile bakan râkiplerine "Ben üzüntümden ne yaptığımı biliyor muyum?" demişmiş.²⁵

Aht-i evvel'i ziyaret edenlerden lakabından ötürü onu en çok kıskananı kendini tutamayıp şairin elinden kitabını almış ve mersiyesinin en tesirli mısralarını yüksek sesle okumuş:

²⁵ Dediği iftira ile rivayet olursa da biz yaptığımız ilmi araştırmalar sonucunda mevzûn u mukaffâ düşünen ve söyleyen Aht-i evvel'in ancak aşağıdaki gibi söylemiş olabileceğine hükmettik.

*Eyvah \bilir miyim\ ne yaptuğum,
Hüznüm\ beni almış\ örtmüş gözüm.
Yetmez düşse de leb üstüne leb,
Lâkin ararım o mâh'ı her şeb.*

Ve yine sözlerinin vezninin meşhur M. adlı şiiri için söylendiği ve edebiyat kitaplarında ittifakla --. \ .-.- \ .- - ; mef'ûlü \ mafâilün \ fe'ûlün biçiminde gösterilmişse de aslında fa'lün \ feilâtü \ fâilâtün biçiminde tecezzî edilmesi icap etmektedir.

Metinde görülen kafiye ve arûz kusurları hoş görülmelidir. Çünkü Abdülhak H. bu mısraları ayakta, kapıda ve entarisi darmadağınken, irticalen söylemiş olabilir. Sakın ha, şâ'ir-i a'zâmın gölgesine eğri denmeye!

*İmkân bulamaz ya hiçbir sûret
İnsan bu ya, ger olup da kısmet
Bir başka yüze gülersem ben
Zannetme bunu muhabbetimden
Bil ki sanadır o arz-ı hasret
Onda seni istemektir elbet*
Kitabı kapatıp:

*“Ulu Hamit, dört hatun yolladın ahire
Bir de türkü yakarsın ağıt diye!”* eklemiştir.

İşi içinden çıkılmaz hale getiren ise Angel olduğu rivayet edilen bayanın Nev-nûnîlere “Hadi ordan be monşerler! Erkeklerinize laf getirtmemek için bütün kabahati bana atıyorsunuz.” deme cüretini göstermiş olmasıdır. Asıl bahsimize dönecek olursak: Dilârâ/gönül bezeyen, Dilnevâz/ gönül okşayan ve Dilfirîb/gönül cezbeden adındaki sonraki üç eşi ne yapıp etmişse de kart herifin gönlüne isimleriyle müsemma olmalarına rağmen sirayet edememiş. Hem de tesirlerini artırmak için zabıtlara da geçen sırasıyla üç de takma isim kullanmışlarmış: Dilfikâr/gönlü yaralı, Dilgîr/gönlü kırgın ve Dilgüşâ/gönül açan. Oysaki onları ve Aht-i evveli kurtaracakları isme, Dilşikâr’e, lügatte ramak kalmışmış.

Aht-i sani'nin akıbeti.

Kahramanımız etrafını seyre devam etti. Doğu-Batı ya da kendisine o an bakmakta olan Berna M.nin -başka bir niyetle değil de dünyada bilinen haritalarda Latin alfabesinde harflerin okunması mantığıyla paralel, Batının daha önce okunacağından- ısrarla kullandığı şekliyle Batı-Doğu sorunsalı mekân ve zamanın anlaşılması olduğu bu âlemde yoktu. Üdebâdan kalem erbâbı boşuna oyalanıp oyaladıklarını, düşlemde gözden perdenin, alttan uzamın kalkınca asıl sorunsalın²⁶ Kuzey-Güney sorunsalı olduğunu anladıklarını; esasen Doğu-Batı kavramının farâzî kavramlar olmasına rağmen Kuzey-Güney cihetlerinin ise ancak mânâ gözüne görünen nam-ekvatora dayanarak var oldukları şeklindeki yeni itikatlarını pişmanlıkla beyan ettiler. Bir de fıkralarda dendiği gibi öbür tarafın güzel mekânının mimar ve müteahhitlerden arındırılmış olmadığı ve tüm zamanların haritacı coğrafyacıların ve tarihçilerin²⁷ evvelen kuzey cihetini güney cihetinin üstünde göstermeleri, saniyen cenuptaki kıtaatı şimaldekenden azîm²⁸ göstermeleri sebebiyle kötü mekânı hınca hınc doldurmuş olduklarını gördü. Ezcümle, cenubun ekser ebyaz ile şimalin ise esved ile meskûn oluşu da ayrı bir münakaşaya sebep olmuştur. Ona bir harita gösterildi ki haritayı sol ve sağ başlarından bitişirmişlerdi. Zıt kutuplar dedikleri Amerika ile Rusya meğer burun burunaymış. Bu kıtalar bir birine o kadar yakındı ki en uzağa erişirme oyunu oynayan erkek çocuklar iki kıyıda sıralanmıştı. Her an birileri ben kazandım diye haykırıyordu. Daha da acayibi bu haritada nam Avrupa diye bir kıta yoktu. Bu kıtayı Asya’dan ayıran bir okyanus şöyle dursun bir dere bile yoktu.²⁹

Bu satırların tebyiz edilmeden önceki hallerini gören Evliya Ç. “Vay adamım!” dedi. “Bir de beni muhayyel ve mübalağalı diye tenkit ederler.” Hülâsa siyah-beyaz Güney-Kuzey

²⁶ Öztürkçecileri sevindirmek adına.

²⁷ Yeni tarihselcilik adına.

²⁸ Fark ettiğiniz dil değişikliği hem çeşni niyetine hem de Eskici’leri çağdaştan büsbütün dışlamamak adınadır.

²⁹ ‘Vay bel!’ demeniz gereken yerdir. Eğer demediysen Şair Hilmi’nin ifşa ettiği beş bin kişiden biri değilsin. Bırak beni okumayı.

iyi-kötü, zayıf-güçlü münakaşasında Nev-nûnîler³⁰ bilirkişi olarak “Tanrı siyahtır savının sahibi Alija M.yi çağırışlardı. Alija gelir gelmez gelmekten memnuniyet duyduğunu; lâkin asıl geliş maksadının mektubatında “(Avrupa’da) Müthiş zenci modası var. Bu pezevenkleri biz harem ağası ederdik. Avrupa fahri damat yapmış.” diyen Ahmet H. T.ye hesap sormak olduğunu söyledi. Ama arkasından gelen gürültüye dönüp bakınca, Sam amcaya karşı çıkar görünmesine rağmen onunla muhabbet, iştirak ve iştigallerini öğrenen, Amerika’dan gelen mazlum olmaktan başka ırkı ve dini olamayan hemdevletli renktaşlarının gazabından kaçmanın tam zamanı diye düşündü. Aht-i sani’ye bakarak sonra görüşürüz anlamında bir baş hareketiyle oradan uzaklaştı. Neredeyse buradaki herkes kendisi hakkında “Onun sanatı yoktur.” notunu düştüğü Ahmet M. E. gibi Ahmet H. T.ye küskündü. Özellikle Ahmet K. T.ye yazdığı, edebiyat dünyasında senden başka adam yok, mealindeki sözüne. Payitaht’ta iş gördürme ve yağcılık babından da olsa; bari hak eden birine söyleseydi. Etme bulma ahireti bu olsa gerekti. Bir de sarı, mavi, kırmızı ve yeşil sendikalardan aldıkları ve Teşkilat-ı Mahsusa’ya teyit ettirdikleri istatistiklere göre -sendikaların her biri kendine düşen dilimi en az göstermekteydi- nâm ü icâzetler yüzde altmış, otuz ve on olmak üzere m. sol, m. sağ, ve şuradan buradan alınmaktaymış. Aht-i saniye gönül koyan küskünlere göre kelime kökeni at yetiştiriciliğinden türetilmiş olan ilm-i siyasete bulaştığından kerhen de olsa o, buna sebebiyet verenlerden imiş.

Burada bilinen adıyla Aht-i sani mektuplarında “Bizim romanımızı yazacak atideki büyük romancımız diye aslında kendisini tarif ettiğini ama bunu edep ve korku dairesinde açıkça söyleyemediğini; gerek Mümtaz’a hitaben Mehmet’e ‘Çocukluğumda sık sık olurdu... Birden bire vücudumdan ayrıldığımız zannedirdim.” dedirtirken gerekse de bunu Abdullah Efendi’ye yaşatırken güzel bir imaj bulduğunu ve bunu romancı Orhan’ın İstanbul ve Diyâr-ı beyaz kale’de kullanmasından pek hoşnut olduğunu; Mümtaz’ın Şeyh Galip’in kitabını yazarken yine romancı Orhan’ın bunun romanını yazmayı akletmesinden ve gelecekteki büyük romancı olmanın yolunu bulmasından büyük memnuniyet duyduğunu söyledi. Bahsi geçen kişinin -eğer kabul ederse- adını Mümtaz Orhan olarak indinde değiştirmek istediğini ekledi.³¹ Arkama dönüp baktığımda da tek pişmanlık duyduğum konunun üçe bölünmüş kişiliğimin ilk ayağını oluşturan Mümtaz’ın³² en nihayet Nuran nezdinde Fahir’e hüllecî işlevi görmüş olmasıdır, dedi. Yazık oldu ona ve burada yüzüme bakmıyor. Son olarak “Fert vardır. Ormanda ağacın esas olması gibi...” cümlesi ile orman-ağaç; toplum-fert imajının isim babalığını Yahya K.nin validesine vaktiyle âşık olduğu dedikoduları yayılan N. ile burada da tartıştıklarını söyledi. Burada anladığıma göre -bahsi geçen kişiyle de görüştüğünden sonra bu kaniya varmıştı- Suad’ın³³ intiharı Aht-i sani’nin de intiharı olmuştu. Şöyle ki: Suad yazarından intikamını almıştı. Eli kanlı münekkit ve akademisyenlerin müttefekünaleyh bildirdikleri Aht-i sani’nin ne sağa ne sola ne de bir başka yerlere yaranamaması “Düşünsel açıdan kurtuluş diye gösterdiği inkârcılığı veya Batıcılığı” Suad’ın şahsında katletmesi ve İhsan’ı da kâmil edememesinden kaynaklanmaktadır. İhsan ile Suad’ın bu bahiste ortak kaleme aldıkları bildiri de bunu gördürmüştür. Bildiriyi dikkatle okudum³⁴

³⁰ Bu taifeye Nev-nuniler dediğimize göre akıllı, dikkatli ve meraklı okurlar yenisi olanın eskisi de olmalı diyeceklerdir. Doğrudur. Fakat bunun cevabını ileride vermeyi düşünürüz.

³¹ Metinler ve dünyalar arasılık adına.

³² Havsalam beni yanıltmıyorsa diğerleri nim-feylesof İhsan ve müntehir Suad olacak.(İç spiker)

³³ Eski imla ile Suat bkz. TDK ve imlaya dair dipnotumuza.

³⁴ Metnin inandırıcılığını artırmak adına bundan böyle yeri geldikçe birinci kişili -müşahit- anlatım kullanılacaktır.

Az önce Aht-i sani'nin sol yanında üçe bölünmüş kişilik oyununu ikinci olarak oynayan Oğuz A.yı gözüm aradı. Oğuz etrafına Olric, Turgut ve Selim'i toplamıştı. Olric yoksa Osric miydi, işte malum kişi Hegel'in efendi-köle karmaşasına³⁵ son verdiğinden beri ona saygıyla "Efendim!" demesine rağmen Oğuz'un aslında efendisi imiş. İki de ikiye bölünmüş kişilik yerine üçe bölünmüş kişilik oyununun ve Oğuz A.nın tutundurduğu meşhur eserinde İsa'dan leitmotiv niyetine defaatle ve sevgi ile söz etmesinin din ile ilişkisi üzerinde durulmamış olmasından memnundu. Son günlerde magazin gazetelerine de düşen Aht-i sani'nin mesut mistik ahmak esrar arkadaşı Peyami ile haklarında -günlüklerinden yola çıkılarak- yazılanları sordum. İki bir ağızdan, heceyi takliden karışık arûz vezniyle³⁶ dediler ki:

Gayelerimiz keşfetmekti bütün etvârı

Çekerken o meş'um esrârı.

Neden yaptın bunu bize

Bak açlıyoruz zârı zârı.

Vaktiyle Rusya'ya oryantalist sıfatıyla çağırılmış olduğundan Nev-nûnîler de ona pek iyi gözle bakmıyorlardı. Başının üstünde havada asılı duran bir levhada "dikkat" yazısı bulunmaktaydı. Bunun sebebi ondan öğrendiğime göre Aht-i sani'nin "*Ben ki dikkati ilahlaştırdım.*" sözü imiş. Aht-i sani'nin bu levhadan pek rahatsız olduğunu da söyleyemem. Bunun yanında hakkını teslim etmeli ki kendisi, resimlerinde mizahen söylediği gibi "hapishane kaçkını, orangutan" görünümlü değildi. Bunun için ilkin siyah-beyazdan kahverengi boya kalemle renklendirilen cinsten bir resmini çektim; sonra resmi baş aşağı çevirdim. Gözleri kendisine biraz sitemle bakan iki meslektaşındaydı.

Mehmet K. ile K Berna M.nin bu bakışlarla ilgisinin izahatı.³⁷

Aynı mindere sağlı sollu oturmuş olan Mehmet K. ve Berna M. ile yaptığım söyleşide en büyük hayıflanmalarının -söz birliği etmişlerdi- kedilerindeki yazma istidadını -kimsenin yabana atmadığı araştırmalara- feda etmiş olmaları, uyandıklarında ise kum saatlerinin takla yeteneğini yitirdiğini fark ettikleri olduğunu söylediler. İki de ellerindeki silgilerle kitaplarının gelecek baskılarında kendilerine tanıdığım haktan yararlanarak birer değişiklik yapmaya çalışıyordu. Mehmet K. şu anda kalem oynattığımız türe dair meşhur eserinden K. Yaşar K.nin büyük yazar olmadığına dair, siyasi-duygusal-izlenimci-yanlı-küçültücü ibareleri yerine insafli yazılar yazmak üzere silmeye çalışıyor; Büyük K.Yaşar K. gelmeden bir an önce bu işi yapmak istiyordu. En büyük kırgınlığı da Aht-i sani'ye idi. Berna M. ise Orhan K. için -romancı Orhan değil- yazdığı, popüler düzeyde olmasına rağmen onu sanatçı vasfıyla vurguladığı yanlı-siyasi-yüceltici sözlerini şimdi bunları hak etmediğine inandığı için- siliyordu. Kendisini göremediğim J.J.Ruso'nun sesi duyuldu: "İmaj hiçbir şey kalıcı olan eserdir." Ses koro çukurundan geliyordu.³⁸ Bir de mesajı vardı: "nâm Tahsin Y. memleketin otuz yılını niye işgal ediyor, bir çocuğun "Ben buldum!" sevinci ile yaydığı buradan bakıldığında hiçbir yenilik getirmediği görülen gösterenbilim denen ucube bir şeyi ecnebiden bir zattan duyup patent ve lisans haklarını pazarlaması edebiyat dünyasına hiçbir şey kazandırmıyor. Greimas'ın ise başımızın üstünde yeri var. Buraya gelirse onu misafir etmekten bir şarklı gibi gurur duyacağız."

³⁵ Muharririn çok bilmişliğine delil niyetine.

³⁶ Arûz vezninin köken itibarıyla Orta Asya'da asırlardır kullanılan 4+4+3'lük heceden mülhem türetildiğini; bu yüzden şairlerin en çok arûzun fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbını tercih etmiş olduklarını düşünüp de bunu söylemeye cesaret edemeyenlere kanıt olsun için.

³⁷ Geçişlerin pürüzsüzlüğü uğruna.

³⁸ Romantikler ve Klasisizmden başka kuş tanımam diyenler için.

Ateş-pârelere dair haberler.³⁹

Şimdi yanlarına vardığı bu genç hanımların yüzleri ve dudakları benzerleri ancak İskandinav memleketlerinde görülebilecek şekilde kanlı-canlı idi. Oktan kirpiklerinin altındaki gözleri ateş saçtığından onlara bu ad verilmişti. Söylediklerine göre hemen hepsi Halide E.nin Teâli-i Nisvân'ında faaliyet gösteriyordu. Zararsız olmasına rağmen şüpheli faaliyetlerinden ötürü kırmızı kapaklı birer dosya ile fişlenmişlerdi. Görev aşkıyla yanan Teşkilât-ı mahsusa gönüllüleri ve çalışanları bir üst yazıyla bu taifeden Dilber'i hangi suç kapsamında takibe alacaklarını kararlaştıramadıklarını sormuş ve edep dairesinde, daima daha iyisini bilen âmirlerinden dirâyetli reylerini arz etmişlerdi.

Merak edenler için öykümüzde adı sıkça geçen Teşkilât-ı mahsusa üyelerinden birinin yazdığı raporlardan bir örnektir.

Büyük ailelerde veya geleneksel aile yaşantısında, taşrada ve şehrin varoşlarında evlerin en yaşlı üyeleri genellikle nineler ve babaannelerdir. Vaktiyle eşlerinden çok dert eziyet çekmişlerse de kocalarından daha uzun yaşamanın yollarını bulmuşlardır. Gizli kadın örgütü bu işin sırrını yeni üyelerine yüzyıllardır aktarmaktadır. Beslenme, cinsellik ve psikolojik baskı bu metodun üçayağıdır. Diyâr-ı sessiz ev'in yaşlı ninesi ve Rasim Ö.nün memleketini ve adını henüz tespit edemediğimiz⁴⁰ ailedeki iki de dul gelini ve büyükannesi de pek çokları gibi örgütün üyelerindedir. Bir zamanlar Diyâr-ı aşk-ı memnu'dan Firdevs Hanım da bu teşkilata üye olmuştur. Kadınların vaktiyle küçük yaşta evlendirilmiş olması da kocaların erken göçmesinde yardımcı faktörlerdendir...

Devletluya Saygılarımla Diyâr-ı sinekli bakkal'dan Gözpatlatan Muzaffer.

Gelelim bu Ateş-pâreler taifesinin sergüzeştlerine.

Şirket-i Hayriye vapurundan düşürülen ve öldüğüne hükmedilen sarışın Agavni - duygusallık sarışına yakıştığından- iri cüssesiyle Ahmet M. E.yi görünce irkildi; çünkü biliyordu son bir manevrayla Siranuş'u bir başkasına âşık ettirmişti. Hakikatte mitik ödül Siranuş'u muharrir olarak o almalıydı. Siranuş da -şulebaş adıyla bulunduğu başörtüsü bağlama modeliyle adı hiç kimseyle konuşmadığı yetmişinde moda tarihine yazılan, erkek sanılmasın diye isminin başına Ş. Adını ekleyen Ş. Yüksel Ş.nin kuruculuğunu yaptığı- İdealist Hanımlar Derneğine üye yazılmıştı. Derneğin faaliyetlerine samimiyetle iştirak etmekle birlikte hafî görevi olan derneğin faaliyetlerinden Nev-nûnîleri bilgilendirmeyi de ihmal etmiyordu.

Burada gözlerimle şahit olduğum üzere Diyâr-ı eylül'ün Suat'ı da yangında ölmemiştir. Ey kaar'fîn-i kirâm-ı hâzerât neden ölmemiştir diye merak eylersen bil ki evlenen yüce Mevlâ'm ölmesini murat etmemiş olamaz mı diye iman derecesinde bana itimat etmelisin. Amma, illâki esrâr ü esbâbına mazhar olmak istersen diyeceğim odur ki:

Diyâr-ı sergüzeşt'in Dilber'i de Nil'de boğuldu sanılıydı. Çünkü paşa çocuğu Sami yufka yürekliliğinden ve okurları gözyaşları içinde bırakmak gayesiyle kızcağızın bilâşehâdet öldüğünü ihbar etmiş ve mes'eleyi sehliyetle hitama uğratmıştır. Oysa ben oradaydım ve gördüm ki Arap ve Kıpti lisanında müennes kabul edilen Nil "sudan geleni yani Mo-Şe'yi"

³⁹ Hikâye içinde hikâyeler uğruna.

⁴⁰ Aslında öykü yazarının bu eserin adını hatırlayamadığını ya da kitaplığında sözü geçen kitabın hazır olmadığını düşündüyseniz biliniz ki isabet ettiniz. Aksi halde bahsi geçen beş bin nitelikli okurdan biri olmamanız söz konusu olabilecek ve ellerinizi eserin yakasından çekmeniz, bu öyküyü okumayı bırakmanız gerekecektir.

annesine bir zamanlar kavuşturduğu gibi bu yavrucağızı da “Annem!” feryatlarıyla kendi haline bırakmadı. Bir ağaç kütüğünü vesile kılan yüce merhametli, Nil’e buyurmuş olacak ki Dilber kurtuldu.

Diyâr-ı aşk-ı memnu'nun Bihter'i de öldü sanılarak hastaneye ağır yaralı olarak kaldırılmış idi. Hikâyeye aşına olan doktor ve hemşire taifesi hem Adnan Bey'i hem de Bihter'i hayâliyyun mektebinden kaynaklanan hissiyatlarından mütevellit ve gavgâ büyümesin diye Bihter'in acı haberini Nihal'in babasına bildirdiler. Firdevs ile kızı Peyker de herkesi öyle inandırmışlardı ki. Hatta şu anda bu kadın taifesinin solunda yere serdiği battaniyesinin üzerine kurulan Halit'i bile buna inandırmışlardı. Halit başını öne doğru usulca sallamakla beni teyit ediyor. Haberın kalan kısmını da Yılmaz G.nin⁴¹ bir zamanlar asistanı iken şu anda yetmişini devirmiş olan Halit R.den aldım. Esasen Bihter'le hastane çıkışında görüşen tek tanık da odur. Bana yeminle dedi ki battaniyecı Halit kesinlikle Bihter'in öldüğüne inanmıştı. Sonradan filmlerini de ona göre çekmiştik. Düşkün bir kadın addedildiğinden de bu kadıncağızın hikâyesinin devamıyla kimsecikler alakadar olmadı. Bir kutu hacıbekir lokumu hediye ettiğim hasta bakıcısı bana olayın iç yüzünü izhar eyledi ve bir şartı da vardı ki onu ancak bunu hayaliyyun mektebi muhalifi görünen; oysa benzeri ecnebi memleketlerinde bile bulunmayan anti-öykü ve anti-makale türlerinin ilk kâmil numunesi addolunabilecek bu mütevazı şaheser tefrik olunduktan sonra açıklayabilirim.⁴² İtibar edilmemesi gereken ikinci bir rivayete göre ise annesi Firdevs ve ablası Peyker onu gizlediler ve bir de hayali cenaze merasimi düzenlediler. Pek kimselerinin olmaması ve elîm olayın bir de çirkin veçhine binaen kimselerin cenazeye iştirak etmemeleri de bunu kolaylaştırdı ve ihtimal ki bu zokayı Halit de yuttu. Fakat iki şişe mesir macunu karşılığı cenaze levazımatçısına yaptırdığım tahkikler sonucu bu rivayetin uydurma olduğunu öğrenmiş bulunmaktayım.

Ya sen kimsin be adam, diye soracak olursanız. Ben elinden tutması, yürü hemşerim demesi için Hüseyin R.yi Ahmet M. E.ye gitmeye ikna edenim. Muallim N.ye onda gördüğüm cevherin heder olmaması ve döneminin şuara ve üdebâ dünyasında doruka⁴³ otursun diye - gizli gizli konsomatrislere rüşvet verip onu eğlence âlemlerinde alıkoymayı başaran R. M. E.ye rağmen- işret mekânlarına gitmeye bir son vermesi için yalvaranım. Nafile. Ya da mucidi bendeniz olan “ben anlatıcıya sınırsız bilgi imkânı sunan iç âlemin iç spikeri”yim.

Öldüğü vehmedilen Ateş-pâreler bahsini kapamadan Diyar-ı mai ve siyahtan Ahmet Cemil'in şiir defterinin ne olduğunu da merak edeniniz vardır belki. Sizi temin ederim ki ondan da pek çok haberler getirdim. Bir siyeh ak-şamda havaya partiküller saçarken defterin kalan kısmını bir genç bayan közlerin üzerinden alivermiş. Şiirlerin tahmin edilenin aksine sadece az bir kısmı yanmışmış ve muharrir Halit de hepsinin yandığına yine sehven hükmetmiş. Nihal adındaki bu genç kız o anda orada niçin bulunuyordu onu henüz çözemedim. Amma tavşan-tazı muhabbetine bir son veren Cingöz Recai ile başmüfettişliğe terfi' etmiş olan Mehmet Rızâ'nın bu konu üzerine çokça kafa yorduklarını; tam sonuca ulaşacakken Kabataş Lisesinden gelen kaynağı belirlenemeyen, korkunç çığlıklar yüzünden bu konuyu takibi bir süreliğine ötelediklerini kendilerinden öğrendim. O genç kadın kalan şiir parçalarını bir araya

⁴¹ Öyküdeki isimleri vermekle birlikte soy isimleri sadece ilk harfleriyle verdik. Gerek yaşayan gerek ahirete intikal etmiş zevâtın öfkelerini çekmemek, kul hakkıyla boynumuzu bükmemek ve çoğu dedikodu değerini aşmayan bilgileri gereğinden fazla önemsememize sebep olmamak için bu yola başvurduk. İmla konusunda da önce Yılmaz G.'nin biçiminde bir yazım şeklini düşündükse de TDK'nin yeni ekibinin -içlerinde yakinen tanıdığım biri söyledi- gelecek on beş yıl için bu yazım şeklini hükümet desteğini de önlerine alarak benimseyip uygulayacağını dikkate alarak 'Yılmaz G.nin...' biçimini benimsedik.

⁴² Edebiyat sosyolojisi ve teorisine malzeme sunmak adına.

⁴³ Zirveye yerine.

getirdiğinde ateşin nedense geriye özellikle spleen kokan mısraları yakmayıp bıraktığını hayretle fark etmiş. Ahmet Cemil'e özenen Diyâr-ı kiralık konak'ın Hakkı Celis'i de Seniha hakkında sükût-u hayale uğrayınca bilindiği gibi eve gidip yazdığı şiirlerini yakacağını söylemişti ve kayıtlarda Celis'in şiirlerinin akıbeti hakkında sarih bir bilgi bulunmamaktaydı. İşte şimdi bu iki pür-heves şairin şiirleri karşılaştırılmalı olarak tarafımdan incelenmektedir.

Bu işlere en çok akli eren Ahmet M. E.nin aklına bile gelmeyen kader bu ya! Başını alıp giden Ahmet Cemil ile Nihal dünya evine girmişler. Hemen o zavallı Beşir'i soracaksınız, değil mi? Ama üzülmeyin. Nil'in kızı Dilber on sekizine varınca halayık verildiği son evin sahibesi tarafından -kirli çıkının yüklü terekesiyle- çok önceden işlemleri kâğıda dökülmüş olmasına rağmen kendi ayakları üzerinde durabilsin diye tam o yaşta azad edilmişmiş. Halide'nin kurduğu kadın koruma ve dayanışma derneğinin de etkin bir üyesi olmuşmuş. İşte bizim Beşir İstanbul'dan ve Nihal'den umudunu kesip ince ağrıdan öldü sanıldıkta Şirket-i Hayriye'nin yurt dışı seferiyle gizli yollardan Mısır'a intikal etmiş ve kaderini Dilber'le birleştirmiş; ardından İstanbul'a dönmüştür. Hem bana sorarsanız zaten Nihal, Beşir'e uygun değildi. Hayatta yokluk ve zahmet çekmemiş bir genç kız olan Nihal, sınıf farkı önemsiz olmasına rağmen Beşir'i ne anlayabilirdi ne de bahtiyâr ve mes'ud edebilirdi. Ya Dilber öyle mi? Kırk altına -bir rivayete göre kırk kalp akçeye- satılıp ikincide sahibine yirmi altın kazandıran, Arap düşmanlığıyla maskelenen din düşmanlığı ile Dilber'i Nil'i boylamakla sonuçlanacak esarete elleriyle teslim alıp teslim eden S. S. hoca gibi Mehmet A. tarafından tenkitle tavsif edilen bir tip olan siyah Teravet'ten yediği dayakları ve tenindeki kızdırılmış maşa darbelerinin izlerini ömrünün sonuna kadar taşıyacaktır. Kapatıldığı dolapta fare hışırtılarına bile aldırış etmeyecek kadar dayağa, karanlığa ve açlığa göğüs geren Dilber bir bambaşkadır. Hem de sarışın...

Biz dönelim deftere. Mailikten eser kalmayan defterin kalan şiirleri üzerinde bendeniz üstadım Metin Tacirî Beyefendiden aldığım ilhamla hala Nihal'in bıraktığı yerden çalışmayı, eksikleri tamamlamayı sürdürüyorum. Geçenlerde gittikleri doktor ilk olarak onlara bir çocukları olacağını müjdelediğinde çocuğun adını erkek olursa mensur kız olursa mensure koyacaklarına niyet etmişler bir yandan da -Diyâr-ı mai ve siyah'tan mülhem- Si-Mâ ismi üzerinde duruyorlarmış. Bu inci dişli, kalem kaşlı, başı taçlı Ateş-pâreler'le musâhabem uzayınca elinde bir merdivenle yanaşan koruyucu bakışlı Siyah Haremağası -sanırım mahremiyet ilkesine binaen- konuşmamıza dâhil oldu. Onun hikâyesi de çok acıklıydı ya işi sulandırmamak için Dilber'in tutunduğu merdivenin ölümüne sebep olması bahsini burada açmayalım.

Derbeder Rauf ve kadim dostu Namık K.nin bahsi.

Bana söylediğine göre Derbeder Rauf'un sayesinde birinin salon müziği dinlerken uyuya kalması ve dinlediği müziğin -Freud'un bile keşfedemediği derecede- bilinçaltına işlediğinin anlaşıldığından beridir birilerine bir bilgi veya davranış kazandırılmak istendiğinde bu yola başvuruyorlarmış ve bu sayede Rauf da maddi sıkıntı nedir unuttur olmuş. Entelektüel camiada da bu yöntem kullanılmaktadır ki son olarak kadın duyarlığıyla yazmayı başarabilen Murathan M.nin -bir zamanlar arabesk kelimesine küçültme anlamı yüklenmekteydi- hayranlığını artık gizlemediği Müslüm G.ve serçegillerin ötücü familyasından⁴⁴ Sezen A.ya münhasıran kalemle aldığı düet de bu mecrada -ismini burada vermeyeceğimiz- üç tanınmış simaya başarıyla uygulanmıştır.

⁴⁴ Bu fırsat kaçmaz. Karga, bilinenin aksine şakıyan kuşlar ya da ötücü kuşlar denen sınıftandır. Sınıftandır da ne kelime. Ötücülerin şahıdır. Sadece erkekleri şakır. Baharda kur yaparken nadiren görüntülenip sesleri zapt u rapt altına alındığından bu hususiyetleri gözden kaçırmıştır. Hem şermin

Perişan Rauf'un özel isteğidir:

Eli kanlı klavye erbabından emeğine hep saygı duyduğum müstesna isimlerden olan kimileri de benim maddi sıkıntılardan müstehcen yazdığımı yayarlarımış. Diğerleri söylese her neyse. Oysa ben bile-isteye, estetik haz duya duya yazdım onları. Söyle lütfen tashih etsinler.

Namık K.nin de muhayyilesine, muhayyilesinin darlığını imâ ile değinen edebiyat heveskârlarına kalbi kırılmıştı. Gönül koymuştu mezun olduktan sonra kitap yüzü görmeyen, hele hiç kitap solumayan; vaktiyle not korkusuyla, sınav kaygısıyla okudukları ilkler, farklar ve istisnalar olan edebiyat öğretmenlerine ya da; bende edebiyat bilgisi yok edebiyatın kendisi var, diye düşünenlere. Giriş, gelişme sonuç biçiminde saçma sınırlamaları ile nesilleri sınırlamalarına. Öğrencilerin ilkleri ezberleyerek yırttıkları derslere. Sonra isabet ettirir de edebiyatla ilgili bir üniversiteye giderlerse alacakları ilk ortak derste “Çocuklar ilk iş olarak öğrendiklerinizi unutunuz.” sözüne ve bu sözlerine rağmen kendisini yani âsârını olduğu gibi anlatmamalarına. Ben kurgu ve mizah yapamaz mıyım? Bunu mu demek istiyorlar? Nefî, kuleye götürülürken ve cellatlarına doğaçlama söverken al sana bir kadraj, mizansen, enstantane, epizot, tirat ne dersin de. Neden bunu ders kitaplarına almazlar ki. Boşuna mı ezberlemiştik Tefvik benim, ben de üstadım Nefî'nin divanını.

Kahramanımız Namık K.ye “Birader sana da kimseyi beğendiremiyoruz. Padişah hall edildi. İttihatçılar ise -beş on yılda bir nefeslerinin hissedilmesinin dışında- bilen yok.” dedikten sonra oradan da ayrıldı.

Hikâyenin en garip iki siması Oğuz A. ve Uzun İhsan'a dair.

Kahramanımızın hayretle izlediği bu iki şahıs etraftakilerin hayretini üzerlerinde toplamıştı. Oğuz'un zekâ ve dehâsiyle erken ölümünü önceden bilmesi; yaşı hatta kafasındaki bir urla bu konuya Diyâr-ı disconnectus erectus'ta apaçık temas etmesi meclisteki otuz sekiz kişinin tamamını şaşırtmıştı. Çünkü Oğuz'un nüfus idaresinden, sağlık müdürlüğünden ve Teşkilât-ı Mahsusa-i tüm zamanların sekiz kolundan -onları birbirinden haberdar etmeden- alınan bilgilere göre iki taraftan da akrabasından erken yaşta ve beynindeki urla ölen bir tek yakını bile yoktur. İhtisasâtını Amerikalarda yapan Profesör Emre Öz K. da böyle bir hastalığı bir hasta kendinde hissedemez, hastalık son aşamasına gelmeden en gelişmiş tetiklerle bile teşhis edilemez ve birisi kendinde iradesiyle böyle bir hastalık var edemez, demiş. Lâkin bir rivayete göre Tanrı'nın meclisteki diğer kalem erbabına acıdığından Oğuz'un onların yazarlığını, şairliğini silip süpüreceği endişesinden kaynaklanan yoğun istekleri üzerine böylesi bir erken ölümü emir buyurmuşmuş.⁴⁵ Fakat itikadımızca sabit olan ölüm saatinin ileri ya da geri alınamayacağı kaidesi bu rivayeti külliyyen batıl kılmaktadır. Ben bir tecessüsle çoğunun adını zikrettiğimiz bu otuz sekiz kişiye bir daha baktım. Belli ki burada onu ve yazdıklarını takip edince yağmur duasına çıkar gibi ölüm duasına çıkmışlardı. Fakat dediğim gibi ölümüne bu duaların etkisi mevzubahis bile değildir.

kuşlardır. İroni adına değil. Vallahi çok güzel şakırlar. Bize mekteb-i hakikiyyunu ilk numunesiyle öğreten Meddah ağızlı Ahmet M. E. şahidimdir. Gözlerimle gördüm. Kulaklarımla işittim. Hâlâ inanmadıysanız bkz. Diyâr-ı sessiz ev'den Özgür Düşünceli Doktor Selahattin Bey'in Dünyayı Kurtaran, Savaşlara ve Mülk Hırsına Son Veren ve Sayın Metin Tacirî Bey Tarafından Bin Bir Zahmetle Tamamlanan Tashihli Ansiklopedisi C. LIII s. 437.

⁴⁵ Metinde kusur arayalar için ÖSS'lik nefis bir düşük cümle babından.

Ve Tanrı ayak sesleri duyulan mizaha inat kullarına hop diye gülümseten mizahı gösteren Uzun İhsan'a kızmış nerdeyse gâfil kullarına tanrısal çalgı⁴⁶ diye kabul ettireceği Diyâr-ı âmât'ın mitik kaptanına çaldırdığı kemanı da onun eline tutuşturmuştu. Eğitimci olarak da tek hayali beş telli bir keman icat edip isim babalığını almak ve müzik tarihine nâmını yazdırmak olan bir genci vermişti. Hem çalıp hem söylemeyi sağlayacak bu yeni çalgı koltuk altına dayatılıyordu. Âteşin cereyân ihtizazlara imkân sağlayan bu yeni keman bir harika idi. Sonradan hatırladım ki o gencin adı Tamburî, gencin en meşhur sözü de "Müzik ruhun kaşintisıdır." idi. Uzun İhsan'ın kadroluları "maymunu ve kargası" da ona hizmet ediyordu etmesine amma meclisteki herkes bunların ne yaman hırsızlar olduklarını bildiklerinden tedbirlerini almışa benziyorlardı. Perdeler inerken ya da kahramanımızın gözleri kararırken Nev-nünîler, Ateş pâreler, güzel ablalar ve diğerleri Aht'leri Derbeder'i Oğuz'u, Uzun İhsan'ı, Halide'leri, battaniyecî Halit'i, Peyami'yi... göstererek bir ağızdan oturdukları minderlerden -Noralya ise koltuğundan- sağa sola ahenkle salınıp narin elleriyle de tempo tutarak söylediler:

Çatışma bel kemiği ise kurmacanın,

Hakikât biziz; onlardır hayâl.

Diyâr- kiralık konak'tan Hakkı Celis, "Kızlar bu düşünce bana ait değil miydi?" diye seslendi.

Aldığı son nefesini geri verdiğinde -o nefesi geri veremeydi ya da buradaki göreviyle yazamasaydı Olric'in isminin yanlış hatırlama gafletinde bulunduğu şeklinin gazabına uğrayacaktı- masasında boş yüzlerini okunaksız yazılarla doldurduğu, kimisini karaladığı, kimisini buruşturup atıp, pişman olup tekrar açtığı kırk kâğıt ve nereden geldiklerini anlamadığı açılmış saçılmış kırk kitap bulunuyordu. Masasının üzerinde kitaplarının ve kâğıtlarının üzerinde gezinen Gregor Samsa'yı üfleyerek masadan yere, ama şefkatle uçurdu. Gregor, büyük bir kibrit kutusu büyüklüğündeki ev niyetine kendisine hazırlanan mekânına girdi. Yuvarlak vücudundan ayırt edilmeyen başındaki yusuvarlak gözleri ile odasının tavanındaki nü'ye bakıp kahramanımıza en kalbî duygularla teşekkür ederken kendi lisanıyla "Keşke beni tasvir etmese. Kafka kızıyor!" diyordu.

Büyük kızı kapının ardından uyuşuk, heceleyerek seslendi. "Ha-di ba-ba! An-nem diyor ki he-men gel-sin; yok-sa ka-rış-mam!"⁴⁷ Aynı yorgunluk ve uyuşuklukla kahramanımız cevap verdi. "Ta-mam Ze-ki-ye'm..."

⁴⁶ Allahtan burada üflemeli bir çalgıdan ve onun öztürkçeleştirilmesinden söz etmiyoruz. Düşünsenize Sûr için tanrısal düttürü yahut üflengeç demek zorunda kalışımızı. Haşa! Sümme Haşa!

⁴⁷ Başlangıç anına dönüş yahut mutlu son adına.